

Dr. Buse DİŞEL

Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medenî Usûl ve İcra-İflas Hukuku Anabilim Dalı

DAVA TAKİP YETKİSİ

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	VII
ÖNSÖZ	IX
İÇİNDEKİLER.....	XIII
KISALTMALAR CETVELİ	XXV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DAVA TAKİP YETKİSİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

I. KONUNUN ÖNEMİ, KAVRAM, TERİM	5
A. KONUNUN ÖNEMİ	5
B. DAVA TAKİP YETKİSİ KAVRAMI	8
1. Bir Davayı Kendi Adına Yürütme Yetkisi: Dava Takip Yetkisi	
2. Dava Takip Yetkisinin Özel Hali: Başkasının Hakkını	
Dava Takip Yetkisi.....	10
C. TANIM.....	13
D. TERİM SORUNU	17
II. DAVA TAKİP YETKİSİNİN HUKUKÎ NİTELİĞİ.....	21
A. KENDİ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİNİN	
HUKUKÎ NİTELİĞİ.....	21
B. BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİNİN	
HUKUKÎ NİTELİĞİ.....	23
III. DAVA TAKİP YETKİSİNİN TASARRUF YETKİSİ İLE İLİŞKİSİ 25	
IV. DAVA TAKİP YETKİSİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	31

A.	TARAF KAVRAMININ GELİŞİMİ.....	31
B.	MADDÎ TARAF TEORİSİNİN AKSAKLIKLARINI GİDEREN BİR KURUM: BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİNİN ORTAYA ÇIKIŞI.....	35
C.	ŞEKLÎ TARAF TEORİSİNİN KABUL EDİLMESİNİN ARDINDAN DAVA TAKİP YETKİSİNİN GELİŞİMİ.....	37
D.	TÜRK HUKUKUNDA DAVA TAKİP YETKİSİNİN GELİŞİMİ.....	38
V.	KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA DAVA TAKİP YETKİSİ.....	42
A.	Genel Olarak.....	42
B.	ALMAN HUKUKUNDA.....	43
1.	Genel Olarak.....	43
2.	Kanunî Dava Takip Yetkisi.....	44
3.	İradî Dava Takip Yetkisi.....	47
C.	İSVİÇRE HUKUKUNDA.....	48
D.	AVUSTURYA HUKUKUNDA.....	51
E.	FRANSIZ HUKUKUNDA.....	52
F.	İTALYAN HUKUKUNDA.....	54
G.	AMERİKAN HUKUKUNDA.....	55
H.	İNGİLİZ HUKUKUNDA.....	55

İKİNCİ BÖLÜM

BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİ

I.	BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİNDE ÜÇLÜ İLİŞKİ.....	57
A.	DAVA TAKİP YETKİLİSİ, HAK SAHİBİ VE KARŞI TARAF..	57
B.	HAK SAHİBİ İLE KARŞI TARAF ARASINDAKİ MADDÎ HUKUK İLİŞKİSİ.....	60
C.	DAVA TAKİP YETKİLİSİ İLE KARŞI TARAF ARASINDAKİ USÛL HUKUKU İLİŞKİSİ.....	60
D.	HAK SAHİBİ İLE DAVA TAKİP YETKİLİSİ ARASINDAKİ İÇ İLİŞKİ.....	61
1.	Genel Olarak.....	61

2. Başkasının Hakkını Dava Takip Yetkisinde Çeşitli İç İlişkiler	62
II. BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİNE İHTİYAÇ DUYULMASININ NEDENLERİ	64
III. BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİNİN KOŞULLARI	67
A. MEYDANA GELMESİNİN TEMELLERİ	67
B. BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİNİN KULLANILDIĞININ AÇIKLANMASI.....	69
1. Genel Olarak.....	69
2. Dava Dilekçesinde Belirtilmesi.....	70
C. DAVA TAKİP YETKİLİSİNİN TASARRUF YETKİSİNİN OLMASI MUTLAK DEĞİLDİR.....	72
IV. BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİNİN TÜRLERİ	74
A. KANUNÎ DAVA TAKİP YETKİSİ.....	74
1. Kanunî Dava Takip Yetkisi Kavramı	74
2. Kanunî Dava Takip Yetkisinin Türleri	75
a. Temel Ayrım	75
aa. Görev Gereği Dava Takip Yetkisi.....	75
bb. Şekli Hukuk Kurallarının Öngördüğü Dava Takip Yetkisi	76
cc. Maddî Hukuk Kurallarının Öngördüğü Dava Takip Yetkisi	78
b. Diğer Ayrımlar.....	78
aa. Aktif- Pasif Dava Takip Yetkisi.....	78
bb. Münhasır ve Yarışan Dava Takip Yetkisi.....	79
cc. Dava Takip Yetkilisinin Tasarruf Yetkisinin Olması ve Olmaması	81
dd. Ahzükabz Yetkisi Olan ve Olmayan Dava Takip Yetkilisi.....	82
ee. Hakka Tamamen Yabancı Olan Dava Takip Yetkilisi ve Kısmî Hak Sahibi Olan Kimsenin Dava Takip Yetkisi	82

B. ÖZEL MALVARLIKLARINA İLİŞKİN DAVALARIN İDARECİ VE YÖNETİCİLER ARACILIĞIYLA TAKİP EDİLMESİ.....	84
1. Genel Açıklama.....	84
2. Resmî Görev Teorisi.....	85
3. Temsil Teorisi	88
4. Organ Teorisi.....	91
5. Teorik Tartışmaların Günümüzde Önemini Yitirdiği Görüşü	92
6. Görüşümüz	93
C. İRADÎ DAVA TAKİP YETKİSİ	97
1. Kavram.....	97
2. İradî Dava Takip Yetkisinin Türk Hukuku Bakımından Geçerliliği ve Gerekliliği Sorunu	100
a. İradî Dava Takip Yetkisiyle İlgili Görüşler	100
b. Görüşümüz	101
D. YARGISAL VE ÖRFÎ DAVA TAKİP YETKİSİ	103
V. ÇEŞİTLİ DAVA TÜRLERİNE GÖRE BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİ	105
VI. DAVA TAKİP YETKİSİNİN BAZI USÛLÎ KURUMLARLA İLİŞKİSİ VE KARŞILAŞTIRILMASI.....	107
A. TARAF EHLİYETİ.....	107
B. DAVA EHLİYETİ.....	110
C. SIFAT	111
D. TEMSİL	116
1. Genel Olarak.....	116
2. İradî Temsil	117
3. Kanunî Temsil	120
a. Dava Ehliyetinin Yokluğu Halinde Kanunî Temsil	120
b. Dava Takip Yetkisinin Yokluğu Halinde Kanunî Temsil.....	122
c. Kanunî Temsilcinin Davadaki Konumu.....	123
d. Dava Takip Yetkisinden Ayrıldığı Noktalar	123
4. Tüzel Kişilerin Organları Aracılığıyla Davanın Takibi	125
5. Başkasının Hakkını Dava Takip Yetkisinin Temsilden Ayrılmasına İlişkin Kriterler	127

6. Ayrımın Pratik Sonuçları.....	128
7. Hakka Yabancı Bir Kişinin Davayı Yürütmesinin Meydana Getirdiği Sonuçlar.....	128
E. DAVA ARKADAŞLIĞI.....	131
1. İhtiyarî Dava Arkadaşlığı.....	131
2. Mecburî Dava Arkadaşlığı.....	132
F. TARAF DEĞİŞİKLİĞİ.....	135
G. DAVA KONUSUNUN DEVRİ.....	138
1. Türk Hukuku Bakımından.....	138
2. Alman, Avusturya ve İsviçre Hukuklarındaki Durum.....	142
VII. BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİNİN MADDÎ HUKUKTAKİ BAZI KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI.....	144
A. MÜTESELSİL ALACAKLILIK.....	144
B. ÜÇÜNCÜ KİŞİ YARARINA SÖZLEŞME.....	145
C. HAVALE.....	148

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİNİN HÜKÜM ve SONUÇLARI

I. BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİNDE MEYDANA GELEN USÛLÎ SORUNLARA İLİŞKİN GENEL BAKIŞ.....	149
II. DAVA TAKİP YETKİLİSİNİN DAVANIN TARAFI OLMASI VE BUNUN SONUÇLARI.....	151
A. DAVA TAKİP YETKİLİSİNİN DAVANIN TARAFI OLMASININ ANLAM VE ÖNEMİ.....	151
B. DAVA KONUSU ÜZERİNDE TASARRUF.....	154
C. DAVA ŞARTLARI VE İLK İTİRAZLAR.....	157
1. Genel Olarak.....	157
2. Dava Şartları.....	157
a. Görev.....	157
b. Taraf ve Dava Ehliyeti.....	159
c. Hukukî Yarar.....	159
d. Derdestlik ve Kesin Hüküm.....	161

e. Gider Avansı ve Teminat	162
3. İlk İtirazlar	164
a. Yetki	164
b. Tahkim İtirazı.....	165
D. HÂKİMİN YASAKLILIĞI VE REDDİNE İLİŞKİN SONUÇLAR.....	166
E. KARŞI TARAFIN ESASA İLİŞKİN SAVUNMASI BAKIMINDAN MEYDANA GELEN SONUÇLAR	169
1. Def'i ve İtirazların İleri Sürülmesi.....	169
2. Takas İtirazı	170
a. Takasın Davada İleri Sürülmesi.....	170
b. Takasın Dava Dışında İleri Sürülmesi.....	171
3. Karşı Dava	172
F. İSPAT HUKUKUNA İLİŞKİN SONUÇLARI	174
1. İddia- Somutlaştırma-İspat-Delil İkame Yüğü	174
2. Tarafın Dinlenilmesi ve İsticvap	175
3. Tanıklık ve Tanıklıktan Çekinme Hakkı	176
4. Belgelerin İbrazi	178
G. YARGILAMA GİDERLERİ VE ADLÎ YARDIM.....	180
1. Yargılama Giderleri.....	180
2. Adli Yardım	182
H. KANUN YOLLARI.....	185
1. Dava Takip Yetkilisi Bakımından	185
2. Hak Sahibi Bakımından.....	186
III. KESİN HÜKÜM VE DERDESTLİĞE İLİŞKİN SONUÇLAR ...	188
A. GENEL OLARAK.....	188
B. BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİNDE KESİN HÜKÜM ETKİSİNİN GEREKLİLİĞİ	189
1. Sorunun Ortaya Konulması.....	189
2. Kesin Hükmün Etkisinin Gerekliliği.....	189
a. Alman Hukukundaki Görüşler.....	189
b. İsviçre Hukukundaki Görüşler.....	193
c. Türk Hukukundaki Görüşler	195
d. Görüşümüz	197

C.	KESİN HÜKÜM ETKİSİNDE TARAFLARIN AYNI OLMASI KURALININ İSTİSNASI: DAVAYI TAKİP YETKİSİNİN AYNI OLMASI.....	200
D.	KESİN HÜKÜM ETKİSİ VE HUKUKİ DİNLENİLME HAKKI.....	202
IV.	HÜKMÜN İCRASINA İLİŞKİN SONUÇLAR	206
A.	GENEL OLARAK.....	206
B.	DAVA TAKİP YETKİLİSİNİN DAVACI TARAFTA BULUNMASI	207
1.	Dava Takip Yetkilisi Aracılığıyla İcra Takibi	207
2.	Hak Sahibi Aracılığıyla İcra Takibi.....	210
a.	Genel Olarak.....	210
b.	Hükümde Hak Sahibinin Alacaklı Olarak Gösterilmesi.....	211
c.	Hükümde Dava Takip Yetkilisinin Alacaklı Olarak Gösterilmesi.....	212
d.	Ara Sonuç: Hak Sahibinin Tali Yetkisi.....	213
C.	DAVA TAKİP YETKİLİSİNİN DAVALI TARAFTA BULUNMASI	214
1.	Dava Takip Yetkilisine Karşı İcra Takibi.....	214
2.	Asıl Borçluya Karşı İcra Takibi.....	215
a.	Hükümde Asıl Borçlunun Gösterilmesi.....	215
b.	Hükümde Dava Takip Yetkilisinin Yükümlü Olarak Gösterilmesi.....	215
c.	Ara Sonuç	216
V.	DAVA DİLEKÇESİNDE TALEBİN İLERİ SÜRÜLMESİ.....	217
A.	GENEL OLARAK.....	217
B.	DAVA TAKİP YETKİLİSİNİN DAVACI TARAFTA YER ALMASI HALİNDE	219
1.	Dava Dilekçesindeki Talebin İleri Sürülmesi	219
2.	Dava Takip Yetkilisinin Tasarruf Yetkisi Olmadığı Halde Edimi Kendisine Talep Etmesinin Sonuçları	219
C.	DAVA TAKİP YETKİLİSİNİN DAVALI TARAFTA YER ALMASI HALİNDE	220
1.	Dava Dilekçesinde Talebin İleri Sürülmesi.....	220

2. Yüklümlü Olmadığı Halde Edimin Dava Takip Yetkilisinden Talep Edilmesinin Sonuçları.....	221
VI. DAVA TAKİP YETKİLİSİNİN ÖZEL HUKUK BAKIMINDAN SORUMLULUĞU.....	222
VII. DAVA TAKİP YETKİSİNİN DEVRİ VE DEĞİŞİKLİĞİ	223
A. GENEL OLARAK.....	223
B. DAVA TAKİP YETKİSİNİN DAVA TAKİP YETKİLİSİNDEN BAŞKA BİR DAVA TAKİP YETKİLİSİNE GEÇMESİ	225
C. DAVA TAKİP YETKİSİNİN DAVA TAKİP YETKİLİSİNDEN HAK SAHİBİNE GEÇMESİ.....	227
D. DAVA TAKİP YETKİSİNİN HAK SAHİBİNDEN DAVA TAKİP YETKİLİSİNE GEÇMESİ.....	227
E. DAVANIN ERTELENMESİ	228
VIII. YABANCILIK UNSURUNUN BULUNDUĞU HALLERE İLİŞKİN SONUÇLAR	229
IX. TAHKİM YARGILAMASI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME.....	232
A. TAHKİM YARGILAMASINDA DAVAYI TAKİP YETKİSİ..	232
B. TAHKİM ANLAŞMASININ YAPILMASI	233
1. Tahkim Anlaşmasını Yapmaya Yetkili Olanlar	233
2. Yarışan Dava Takip Yetkilerinin Olmasının Tahkim Yargılamasına İlişkin Sonuçları	233
X. ARABULUCULUK BAKIMINDAN DEĞERLENDİRMESİ.....	235
XI. DAVA TAKİP YETKİSİNİN İNCELENMESİ	236
A. DAVA TAKİP YETKİSİNİN BİR DAVA ŞARTI OLARAK İNCELENMESİ.....	236
B. DAVA TAKİP YETKİSİNİN DİĞER DAVA ŞARTLARI İÇERİSİNDE İNCELEME SIRASI.....	237
C. HÂKİMİN DAVA TAKİP YETKİSİNİ RE'SEN İNCELEMESİ VEYA DAVA TAKİP YETKİSİ EKSİKLİĞİNİN TARAFLARCA İLERİ SÜRÜLMESİ	238
D. DAVA TAKİP YETKİSİ EKSİKLİĞİNİN TESPİTİ VE SONUÇLARI	240

E.	DAVA TAKİP YETKİSİ EKSİKLİĞİNİN TAMAMLANABİLEN BİR DAVA ŞARTI OLUP OLMADIĞI SORUNU	241
F.	DAVA TAKİP YETKİSİ EKSİKLİĞİNE RAĞMEN VERİLEN HÜKÜM.....	246
XII.	BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİNİN SEBEP OLDUĞU TEMEL SORUNLAR	248
A.	TARAF İLE SIFAT SAHİBİ OLAN KİŞİLERİN FARKLI OLMASI.....	248
B.	BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİ VE YARGISAL TEMEL HAKLAR	250
1.	Silahların Eşitliği İlkesi Bakımından Değerlendirme	250
2.	Hukukî Dinlenilme Hakkı Bakımından Değerlendirme.....	251

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BAŞKASININ HAKKINI DAVA TAKİP YETKİSİNİN KULLANILDIĞI HALLER

I.	GENEL AÇIKLAMA.....	255
II.	GÖREV GEREĞİ DAVA TAKİP YETKİSİ HALLERİ.....	256
A.	GENEL AÇIKLAMA.....	256
B.	İFLÂS İDARESİNİN DAVA TAKİP YETKİSİ	258
C.	TASARRUF MEVDUATI SİGORTA FONUNU'NUN DAVA TAKİP YETKİSİ	262
D.	VASİYETİ YERİNE GETİRME GÖREVLİSİNİN DAVA TAKİP YETKİSİ.....	262
E.	RESMÎ TEREKE YÖNETİCİSİNİN DAVA TAKİP YETKİSİ	269
F.	MİRAS ORTAKLIĞI TEMSİLCİSİNİN DAVA TAKİP YETKİSİ	270
III.	MEDENÎ HUKUKTAKİ HALLER.....	272
A.	AİLE KONUTUNA İLİŞKİN YAPILAN İŞLEME RIZASI OLMAYAN EŞİN DAVA TAKİP YETKİSİ.....	272
B.	PAYLI MÜLKİYETE KONU OLAN MALA İLİŞKİN TASARRUF İŞLEMİ YAPILMASI HALİNDE RIZASI OLMAYAN EŞİN DAVA TAKİP YETKİSİ.....	275

C. MAL ORTAKLIĞI REJİMİNDE EŞİN DAVA TAKİP YETKİSİ	276
D. BABALIK DAVASINDA ANNENİN DAVA TAKİP YETKİSİ	277
E. YARDIM NAFAKASI TALEPLERİNDE RESMÎ VEYA KAMUYA YARARLI KURUMLARIN DAVA TAKİP YETKİSİ	281
F. TENKİS DAVASINDA İFLÂS İDARESİ VEYA ELİNDE ACİZ BELGESİ BULUNAN ALACAKLININ DAVA TAKİP YETKİSİ	284
G. BİRLİKTE MÜLKİYET HALLERİNDE DAVA TAKİP YETKİSİ	288
1. Paylı Mülkiyette Paydaşa Tanınan Dava Takip Yetkisi	288
2. Elbirliği Mülkiyetine İlişkin Genel Hükümler ve Ortağa Tanınan Dava Takip Yetkisi	290
3. Miras Ortaklığında Mirasçıya Tanınan Dava Takip Yetkisi	291
IV. BORÇLAR HUKUKUNDAKİ HALLER	294
A. BÖLÜNEMEYEN BİR BORCUN BİRDEN ÇOK ALACAKLISININ HER BİRİNİN DAVA TAKİP YETKİSİ..	294
B. ZAPTTAN SORUMLULUKTA SATICININ DAVAYI TAKİP YETKİSİ	295
C. KİRAYA VERENİN ZAPTAN SORUMLULUĞUNDA DAVA TAKİP YETKİSİ	295
V. TİCARET HUKUKUNDAKİ HALLER	296
A. ŞİRKETLER HUKUKUNDA	296
1. Şahıs Şirketleri	296
a. Ortak Davası (Actio Pro Socio) Hakkında Genel Açıklama	296
b. Adi Şirketlerde Ortak Davası	299
c. Şahıs Şirketlerinde Ortak Davası	301
d. Kolektif Şirketlerde Ortak Davası	302
2. Anonim Şirketlerde ve Limited Şirketlerde Sorumluluk Davasında Dava Takip Yetkisi	302
B. FİKRİ MÜLKİYET HUKUKUNDA	306
1. Sınai Mülkiyet Hukukunda Lisans Alanın Dava Takip Yetkisi	306

2.	Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda.....	309
a.	Birlikte Eser Sahiplerinin Tek Başına Dava Takip Yetkisi	309
b.	Meslek Birliklerinin Dava Takip Yetkisi	310
C.	TAŞIMA HUKUKUNDA GÖNDERİLENİN DAVA TAKİP YETKİSİ.....	316
D.	DENİZ TİCARETİ HUKUKUNDA KAPTANIN DAVA TAKİP YETKİSİ.....	316
VI.	İCRA ve İFLÂS HUKUKUNDAKİ HALLER.....	319
A.	ALACAKLILARIN DAVA TAKİP YETKİSİ	319
B.	İFLÂS ALACAKLILARININ DAVA TAKİP YETKİSİ.....	323
C.	TESCİL DAVASINDA ALACAKLIYA TANINAN DAVA TAKİP YETKİSİ.....	327
VII.	TOPLU İŞ HUKUKUNDA SENDİKALARIN DAVA TAKİP YETKİSİ.....	328
A.	GENEL OLARAK.....	328
B.	SENDİKALARIN VE KONFEDERASYONLARIN AÇTIĞI TOPLULUK DAVALARI.....	328
C.	SENDİKALARIN DAVA TAKİP YETKİSİ.....	330
VIII.	DİĞER KANUNLARDA DAVA TAKİP YETKİSİ.....	338
A.	KAT MÜLKİYETİ KANUNU'NA GÖRE YÖNETİCİNİN DAVA TAKİP YETKİSİ	338
B.	KÖY MUHTARININ DAVA TAKİP YETKİSİ	346
IX.	TOPLULUK DAVALARI	348
X.	MAHKEME KARARIYLA TANINAN DAVA TAKİP YETKİSİ. 351	

SONUÇ

I.	DAVA TAKİP YETKİSİNE İLİŞKİN ULAŞILAN TEMEL SONUÇLAR.....	355
II.	HMK'NUN 53. MADDESİNE İLİŞKİN DEĞİŞİKLİK ÖNERİSİ.....	360
	KAYNAKÇA	363